

آشنایی با تصوف

درسوار و انتقادی

محمد محسن مردانی

www.ketab.ir

سرشناسه	:	مردانی ، محمد محسن ، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	:	آشنایی با تصوف درسواره انتقادی/
مشخصات نشر	:	قم: موسسه آموزش عالی حوزوی خاتم النبیین، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	۱۵۹ ص: مصور، ۱۴/۵ در ۲۱/۵ س. م.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۹۵۹۸۶-۸-۷
وضعیت فهرست نویسی	:	فایا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. [۱۵۳] - ۱۵۸: همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	:	تصوف
تصوف، تاریخ		
تصوف، عقاید		
تصوف، دفاعیه ها و ردیه ها		
رده بندی کنگره: ۱۳۹۷		
BP / ۲۸۸م۴۱۵		
رده بندی دیویی: ۲۹۷.۸۴		

آشنایی با تصوف (درسواره انتقادی)

نویسنده: محمد محسن مردانی

ناشر: موسسه آموزش عالی حوزوی خاتم النبیین

چاپ چهارم: ۱۴۰۲

تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۹۸۶-۸-۷

۷۰۱

مرکز بخش

آدرس انتشارات: قم، خیابان صفائیه، کوچه ۳۷ انتشارات خاتم النبیین

تلفن: ۰۲۵-۳۷۱۲۱۴۰۹

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
درس اول: تاریخچه تصوف و تعریف آن	
۱۳	 تاریخچه تصوف
۱۷	 حسن بصری
۲۱	 سفیان ثوری
۲۳	 ابوهاشم صوفی
۲۴	 تعریف تصوف
درس دوم: اعتقادات مشترک فرق تصوف	
۳۴	 ولایت
۳۸	 قطب
درس سوم: اعتقادات مشترک فرق تصوف	
۴۷	 سماع
۴۹	 دیدگاه‌های صوفیه در باره سماع
۵۳	 حرمت سماع نزد شیعه
۵۴	 شطحیات
۵۵	 شخصیت‌های شطح
۵۵	 شیخ شطح
۵۸	 کشته شطح
۶۶	 شارح شطح

درس چهارم: اعتقادات مشترک فرق تصوف

۷۳	شریعت، طریقت و حقیقت
۷۴	مفهوم شریعت، طریقت و حقیقت از دیدگاه صوفیان
۷۷	تفاوت شریعت صوفیه با شریعت شیعه
۸۰	تفاوت حقیقت صوفیه با حقیقت شیعه
۸۳	مستند شریعت، طریقت و حقیقت
۸۷	دفاع از شیطان یا تقدیس ابلیس
۹۶	مبانی معرفتی تصوف
۸۹	کشف و شهود

درس پنجم: تصوف از دیدگاه ائمه اطهار (علیهم السلام)

۱۱۴	روایات انکار و طرد جریانات مختلف صوفیه
۱۱۹	روایات انکار و طعن برخی شخصیت‌های صوفیه
۱۲۹	روایات نهی برخی آداب و رسوم صوفیه

درس ششم: دیدگاه علما درباره تصوف

۱۴۱	مراجع عظام تقلید
۱۴۴	فرق تصوف
۱۴۴	فرقه نعمت‌اللهی سلطان‌علیشاهی
۱۴۶	فرقه ذهبیه اغتشاشیه
۱۴۸	فرقه قادریه
۱۵۰	فرقه نقشبندیه
۱۵۳	فهرست منابع

مقدمه

خداوند عز و جل، دین را برای هدایت بندگان و رسیدن آنها به سرمنزل مقصود و دستیابی به رضوان معبود فرو فرستاد. از این جهت، دین، بزرگترین نعمتی است که حضرت رحل به بندگان خویش ارزانی داشت؛ اما این نعمت الهی، همانند بسیاری از نعمت‌های او، دست‌خوش ناسپاسی برخی بندگان شد؛ به گونه‌ای که برخی ادیان الهی بعد از رحلت پیامبرشان، از خطر تحریف در کتب آسمانی خود مصون نمانده و در نتیجه، اصالت خود را از دست داده، دست‌مایه کسانی شدند که می‌خواستند از دین برای مقاصد دنیوی خود استفاده کنند.

در این میان ما مفتخریم که پیرو کامل‌ترین دین در بین ادیان آسمانی هستیم؛ دینی که به واسطه کامل‌ترین شخص خلقت و گل سرسبد هستی، حضرت محمد مصطفی ﷺ، به ما رسیده و در سایه ولایت این بزرگوار و اهل بیت پاک آن حضرت، از هرگونه تحریفی در امان مانده است؛ همچنان‌که خداوند متعال نیز در قرآن کریم، این کتاب مقدس را از خطر

تحریف به دور دانسته و فرموده است: «انا نحن نزلنا الذكر و انا له لحافظون»^(۱) بنابراین، راه تحریف لفظی قرآن کریم بر معاندان بسته شد و آنان نتوانستند از این راه ضربه‌ای به اسلام بزنند.

اما بدخواهان دین اسلام هیچ‌گاه در طول تاریخ بیکار ننشستند و هر بار با حربه‌ای نو و ابزاری جدید وارد میدان مبارزه با اسلام شدند. آنان با استفاده از واژه عرفان اسلامی که لفظی اصیل و اساسی در اسلام بود، آن را بارها و بارها به کار بردند؛ بی‌آنکه عارفان اصلی و واقعی و راهنمایان طریقت حقه را به مردم معرفی کنند. اینان، نسخه‌بدل عارفان را به جای انسان کامل به مردم تبلیغ کردند و از این راه، نوعی اسلام منهای اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام را مطرح کردند. در نتیجه، گروهی مسلمان بی‌ایمان پدیدار شدند.

مخالفان اهل بیت علیهم‌السلام ابتدا جریان عرفان اسلامی را بر پایه زهدگرایی افراطی بنا نهادند؛ ولی در ادامه، همین جریان، با اسم «تصوف» شکل جدیدی به خود گرفت. بعدها، همین جریان تصوف سرمنشا بسیاری از انحرافات دینی شد؛ به گونه‌ای که متأسفانه امروزه غالب جوامع اسلامی و ایمانی را آفت این جریان انحرافی فرا گرفته است. آسیب تصوف آن‌گاه آشکارتر می‌شود که بدانیم غالب در دام افتادگانش جوان‌های مؤمن و متعهدی هستند که با دلبستگی به دین، زهد و عرفان و عشق به

امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام وارد این جریان شده‌اند.

عالمان دینی با توجه به آفت‌ها و آسیب‌های فراوان تصوف، بارها خطر این جریان انحرافی را یادآور شده و مردم را از انحرافات و آلودگی‌های آن پرهیز داده‌اند. مرحوم آیت الله مرعشی نجفی، برخی خطرات و انحرافات جریان تصوف را این‌گونه برشمرده است:

نزد من مصیبت پیدایش صوفیه از بزرگترین مصیبت‌ها است. با ورود تصوف در اسلام، اساس اسلام ویران شد و در پایه‌های آن، شکاف ایجاد شد. این‌جانب، پس از بررسی‌های بسیار و اندیشه عمیق در سخنان صوفیان، به اهداف آنان پی بردم. من پس از ملاقات با اقطاب صوفیه، به این نتیجه رسیدم که نقطه آغازین این مصیبت، رهبانیت مسیحی است که برخی از سنی‌مذهبان مانند حسن بصری، شیبلی، معروف کرخی، طاووس، زهری و جنید بغدادی تصوف را از رهبانان مسیحی اخذ نمودند و سپس تصوف به تشیع نیز سرایت نمود.^(۱)

نگارنده اثر حاضر، با تأسی از عالمان سلف، کوشیده است به قدر بضاعت خود، راه آنان را در معرفی جریانات انحرافی بپیماید و گامی کوچک در آشناسازی اذهان عمومی با فرقه انحرافی متصوفه بردارد. به همین منظور، با ارائه این درسمه مختصر، کلیاتی را از جریان تصوف به خوانندگان محترم نشان داده است. این اثر، بیشتر شامل مطالبی کلی از

تصوف و جریانات همسو با آن است و ان شاء الله مفصل آن، در
درسنامه‌ای تخصصی خواهد آمد.

در پایان از همه عزیزانی که در تهیه و تدوین این درسنامه با نگراند
همکاری و همفکری ورزیدند، تشکر و تقدیر می‌شود. خداوند بر
توفیقات و تأییدات‌شان بیفزاید و دعا‌های حضرت حجت علیه السلام را شامل
حال‌شان کند!

محمد محسن مردانی

روز چهارشنبه ۱۳۹۲/۳/۲۲

مصادف با ولادت حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام